

Науменко С.

кандидат педагогічних наук, виконуючий обов'язки завідувача науково-організаційного відділу Інституту педагогіки Національної академії педагогічних наук України, старший науковий співробітник лабораторії оцінювання якості освіти

УДК 373.5.091.26:91]:37.091.33-027.22:001.891

ПРАКТИЧНІ РОБОТИ ЯК ІНСТРУМЕНТ РЕАЛІЗАЦІЇ МОНІТОРИНГУ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ УЧНІВ 6–7 КЛАСІВ З ГЕОГРАФІЇ

У статті розкрито зміст поняття «практична робота», охарактеризовано дві групи практичних робіт, описано методiku використання практичних робіт як інструменту реалізації моніторингу навчальних досягнень учнів. Розкрито зміст практичних робіт у чинній програмі з географії для 6 і 7 класів та в програмі, що буде впроваджена в 2014/15 навчальному році. Проаналізовано зміст практичних робіт у діючих підручниках з географії для 6 і 7 класів.

Ключові слова: моніторинг, педагогічний моніторинг, моніторинг навчальних досягнень учнів, контроль, оцінювання, форми контролю, інструмент реалізації моніторингу навчальних досягнень учнів, практична робота, навчальна практична робота, підсумкова практична робота.

Науменко С.

кандидат педагогических наук, исполняющий обязанности заведующего научно-организационного отдела Института педагогики Национальной академии педагогических наук Украины, старший научный сотрудник лаборатории оценивания качества образования

ПРАКТИЧЕСКИЕ РАБОТЫ КАК ИНСТРУМЕНТ РЕАЛИЗАЦИИ МОНИТОРИНГА УЧЕБНЫХ ДОСТИЖЕНИЙ УЧАЩИХСЯ 6-7 КЛАССОВ ПО ГЕОГРАФИИ

В статье раскрыто содержание понятия «практическая работа», охарактеризованы две группы практических работ, описана методика использования практических работ как инструмента реализации мониторинга учебных достижений учащихся. Раскрыто содержание практических работ в действующей программе по географии для 6 и 7 классов и в программе, которая будет внедрена в 2014/15 учебном году. Проанализировано содержание практических работ в действующих учебниках по географии для 6 и 7 классов.

Ключевые слова: мониторинг, педагогический мониторинг, мониторинг знаний учащихся, контроль, оценка, формы контроля, инструмент реализации мониторинга учебных достижений учащихся,

практическая работа, учебная практическая работа, итоговая практическая работа.

Naumenko S.

candidate of pedagogical sciences, Acting Head of the Science-Organization Department in the Institute of Education of National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine, evaluation the quality of education laboratory Senior Researcher

PRACTICAL WORKS AS A TOOL FOR MONITORING THE ACADEMIC PERFORMANCE OF STUDENTS GRADES 6-7 IN GEOGRAPHY

This article reveals the concept of "practical work" as well describes two groups of practical work and technique of practical work usage as a tool of monitoring student achievements described too. The content of practical work in the current program in geography for grades 6 and 7 and the program that will be implemented in the 2014/15 academic year is revealed. The content of practical work in current textbooks on geography for 6th and 7th grades has been analyzed.

Key words: *monitoring, pedagogical monitoring, monitoring of student achievements, monitoring, evaluation, form of controls, instrument for monitoring implementation of student achievements, practical work, training practical work, final practical work.*

This article reveals the concept of «monitoring of student achievements», «monitoring implementation tools of student achievements», «practical work». Thus, monitoring of student achievements is systematic observation of the student achievements as well prediction and improvement of this state. It is done by means of monitoring and evaluation. However, unlike the control and evaluation monitoring implements feedback in the educational process so that you can react on time and adjust it if necessary. Tools of monitoring student achievements are forms of control of their academic achievements. One of the forms of the control and monitoring implementation tool of student achievements is practical work.

Practical work on geography lessons is a way of developing abilities and skills of students in performance of tasks technology with Atlas, contour maps, statistical data directories. Practical works help students to consolidate the theoretical material and induce them to compare objects of nature.

Have been described two groups of practical work. They are training and final.

During the execution of training practical work students master some method of academic work. For example, they learn to solve tasks by using different scales as well determine the geographic coordinates on a geographical map, geographic coordinates of the extreme points. They also learn to determine the length of the continent and build graphs of air temperature and so on.

Final practical work is usually carried out after a series of training practical work to test the skills and abilities of students and its future development. The content of the final work are largely descriptions or characteristics of geographic features, natural components, natural systems and so on. For example: "Making comparative characteristics of altitudinal zonality in different parts of the Cordillera," "Comparison of landscapes in different sectors of the same natural area." The method of use of practical work as a tool of monitoring student achievements described

One of the conditions for the use of practical work as a tool for monitoring the implementation of student achievements is to hold a "work on the bugs." after their execution During this "work" every student should understand the causes of his errors. For the purpose of monitoring student achievements is to identify specific student achievement in each separate subject and tracking their level of growth.

The content of practical work in the current program in geography for 5-9 grades of secondary schools and the geography program that will be implemented in the 2014/15 academic years is revealed.

Analysis of these two programs has shown that the new programs of work have a more practical focus, as evidenced by their names. For example: «By using of maps to determine the absolute and relative altitude", "definitions the types of climates by using of climatic charts" and so on. Thus, according to the current curriculum in Grade 6 during the course "General Geography" students perform fourteen practical works and in 7th grade during the study course "The geography of continents and oceans they perform twelve practical works. According to the new curriculum in the 6th grade students are proposed to perform nine practical works and conduct three research studies in the form of presentations or writings (essays), mini-projects, posters, works on the ground. In 7th grade fifteen practical works and conducting of 10 studies are provided.

It has been revealed during the analysis of existing textbooks on geography for grades 6 and 7 that practical work in them placed under the rubric named "practical tasks" and "practical work". Their content is fully matches with the content of practical work specified by the current curriculum in geography. However, their amount corresponds in the textbook of Kobernika S. and R. Kovalenko only.

Thereby, practical work is an instrument of student achievements monitoring. After all, by using them the teacher can determine the level of academic achievements as well competence of students and based on data obtained one are able to intervene in the learning process to improve its quality.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. Нині в Україні проблема якості освіти – «національний пріоритет і передумова

національної безпеки держави, додержання міжнародних норм і вимог законодавства України щодо реалізації права громадян на освіту» [10].

Моніторинг є одним із засобів управління якістю освіти та інструментом її удосконалення і поліпшення. Він являє собою систему збирання, обробки, зберігання і поширення інформації про стан освіти, прогнозування на підставі об'єктивних даних основних тенденцій розвитку освіти та розроблення науково-аргументованих рекомендацій для прийняття управлінських рішень стосовно підвищення ефективності функціонування освітньої галузі.

Педагогічний моніторинг – це систематичне безперервне контролююче відстеження якісних результатів навчання, виховання й розвитку учнів у системі «вчитель-учень». До його складу входить моніторинг навчальних досягнень учнів, який передбачає систематичне спостереження за станом навчальних досягнень учнів, прогнозування і вдосконалення цього стану. Моніторинг навчальних досягнень учнів здійснюється завдяки контролю й оцінюванню. Проте, на відміну від контролю й оцінювання, він реалізує зворотній зв'язок у навчальному процесі, що дає змогу оперативно реагувати і в разі потреби його коригувати. Інструментарієм реалізації моніторингу навчальних досягнень учнів є форми контролю їхніх навчальних досягнень. Однією із форм контролю та інструментом реалізації моніторингу навчальних досягнень учнів є практичні роботи.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Теорію освітнього моніторингу і напрями його впровадження у навчальних закладах розкрито у працях Г. Азгальдова, О. Ануфрієвої, Г. Гунти, Г. Дмитренка, Г. Єльнікової, В. Кальней, О. Локшиної, Т. Лукіної, О. Ляшенка, А. Майорова, В. Олійника, Е. Райхмана, С. Шишова та ін.

Формування цілей статті (постановка завдання). Мета статті – розкрити методику використання практичних робіт як інструменту реалізації моніторингу навчальних досягнень учнів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Відповідно до Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 1392 від 23 листопада 2011 р., географічний компонент входить до складу освітньої галузі «Природознавство» [6]. Одним із завдань цієї галузі є набуття учнями досвіду практичної та експериментальної діяльності, здатності застосовувати знання у процесі пізнання світу. Це завдання реалізується за допомогою практичних робіт, що використовуються на уроках географії.

Як вважає С. Кобернік, **практична робота** – це «засіб формування вмінь і навичок учнів у технології виконання завдань з картами атласів, контурними картами, статистичним матеріалом, довідниками [8, с. 48]». Практичні роботи допомагають учням закріпити теоретичний матеріал та

змушують їх порівнювати об'єкти природи. Їх поділяють на навчальні (тренувальні) й підсумкові.

Під час виконання *навчальних (тренувальних) практичних робіт* учні опановують якийсь прийом навчальної роботи. Наприклад, вчать розв'язувати задачі з використанням різних видів масштабів, визначати географічні координати за географічною картою та географічні координати крайніх точок і протяжність материка, будувати графіки зміни температури повітря тощо.

Підсумкові практичні роботи зазвичай проводяться після виконання серії тренувальних практичних робіт для перевірки сформованості умінь і навичок в учнів та їх подальшого розвитку. За змістом підсумкові роботи здебільшого являють собою складання описів або характеристик географічних об'єктів, компонентів природи, природних комплексів тощо. Наприклад: «Складання порівняльної характеристики висотної поясності у різних частинах Кордильєр»; «Порівняльна характеристика ландшафтів у різних секторах однієї природної зони».

Відповідно до чинної навчальної програми з географії [4] у 6 класі під час вивчення курсу «Загальна географія» учні виконують 14 практичних робіт, у 7 класі у процесі опрацювання курсу «Географія материків і океанів» – 12 практичних робіт. Розглянемо розподіл практичних робіт по класах.

У 6 класі: практична робота № 1. «Спостереження за висотою Сонця над горизонтом, погодою, сезонними змінами в природі» (виконується під час опрацювання теми «Вступ»); № 2. «Складання таблиці «Етапи географічного пізнання Землі» (розділ I «Географічне пізнання Землі»); № 3. «Розв'язування задач по переведенню числового масштабу в іменований» (тема «Способи зображення Землі» розділу II «Земля на плані та карті»); № 4. «Визначення масштабів планів та карт за даними про відстані на місцевості та відрізками на карті, що відповідають цим відстаням» (тема «Способи зображення Землі» розділу II «Земля на плані та карті»); № 5. «Визначення географічних координат та відстаней за географічною картою» (тема «Градусна сітка Землі. Географічні координати точок» розділу II); № 6. «Встановлення взаємозв'язків між будовою земної кори та формами рельєфу, визначення їх геологічного часу» (тема «Літосфера» розділу III «Географічна оболонка та її складові»); № 7. Позначення і підписування на контурній карті найбільших літосферних плит, сейсмічних поясів, вулканів, гір, рівнин» (тема «Літосфера» розділу III «Географічна оболонка та її складові»); № 8. «Спостереження за погодою і опрацювання зібраних матеріалів: складання графіка температур, діаграми хмарності й опадів, рози вітрів, опис погоди» (тема «Атмосфера» розділу III); № 9. «Опис одного з головних типів

клімату за кліматичними картами» (тема «Атмосфера» розділу III); № 10. «Позначення на контурній карті гідрологічних об'єктів» (тема «Гідросфера» розділу III); № 11. «Складання порівняльної характеристики водних об'єктів (за вибором)» (тема «Гідросфера» розділу III); № 12. «Визначення за картою географічного положення, напрямку течії та найбільших приток однієї з річкових систем світу (за вибором)» (тема «Гідросфера» розділу III); № 13. «Ознайомлення з компонентами природи своєї місцевості, виявлення взаємозв'язків між ними» (тема «Географічна оболонка» розділу III); № 14. «Позначення на контурній карті кордонів найбільших держав та їх столиць на всіх материках» (тема «Народи і держави» розділу IV «Земля — планета людей») [4].

У 7 класі: практичні роботи № 1–4. «Аналіз тематичних карт (часових поясів, будови земної кори, кліматичних поясів і областей, географічних поясів і природних зон) з метою виявлення основних географічних закономірностей» (виконуються під час опрацювання теми «Вступ»); № 5. «Нанесення на контурну карту географічної номенклатури Світового океану» (розділ I «Океани»); № 6. «Складання комплексної порівняльної характеристики двох океанів (за вибором)» (розділ I «Океани»); № 7. Визначення географічних координат крайніх точок Африки» (тема «Африка» розділу II «Материки»); № 8. «Позначення на контурній карті назв основних географічних об'єктів материка» (теми «Африка», «Австралія», «Південна Америка», «Антарктида», «Північна Америка», «Євразія» розділу II); № 9. «Складання порівняльної характеристики двох природних зон Африки (за вибором)» (тема «Африка» розділу II); № 10. «Складання комплексної характеристики однієї з річок материка (за типовим планом)» (тема «Північна Америка» розділу II); № 11. «Виявлення відмінностей кліматичних областей помірного поясу на основі аналізу кліматичних карт і діаграм» (тема «Євразія» розділу II); № 12. «Визначення основних видів забруднення навколишнього середовища та встановлення джерел їх надходження» (розділ III «Земля — наш спільний дім») [4].

Оскільки в 7 класі практична робота № 8 виконується протягом вивчення 6 тем, то насправді учні виконують не 12, а 17 практичних робіт.

Згідно із Навчальною програмою з географії для учнів 6–9 класів загальноосвітніх навчальних закладів [5], що розроблена на основі положень Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти (2011 р.) і поетапно впроваджуватиметься з 2014/15 н.р., учні, вивчаючи курси «Загальна географія» (6 клас) і «Географія материків та океанів» (7 клас), мають не тільки виконувати практичні роботи, з яких дві оцінюються обов'язково кожного півроку, а й проводити наукові дослідження, що в пояснювальній записці називаються творчими

завданнями. Проводячи наукові географічні дослідження, учні мають продемонструвати вміння і навички, притаманні цьому виду роботи, а саме: виділяти проблемні питання та гіпотези, планувати дослідження, аналізувати і тлумачити процес дослідження, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки та формулювати висновки. Для презентації таких досліджень учні можуть використовувати прості схеми, діаграми, розрахунки, міні-проекти, есе.

За новою навчальною програмою в 6 класі учням пропонується виконати 9 практичних робіт, 4 з яких (№ 2, 5, 7, 8) оцінюються обов'язково, решта – на вибір учителя, і провести 3 наукових дослідження у формі презентацій, творів (есе), міні-проектів, постерів, робіт на місцевості. У наукових дослідженнях можуть брати участь і члени родини учня [5]. Наведемо перелік практичних робіт.

У **6 класі**: практична робота № 1. «Розв'язування задач з використанням різних видів масштабу. Визначення масштабів планів та карт за даними про відстані на місцевості та відрізками на карті, що відповідають цим відстаням» (виконується під час опрацювання теми «Способи зображення Землі» розділу II «Земля на плані та карті»); № 2. «Визначення географічних координат за географічною картою» (тема «Географічні координати» розділу II); № 3. «Позначення на контурній карті рівнин, гір, вулканів суходолу та серединно-океанічних хребтів» (тема «Літосфера» розділу III «Оболонки Землі»); № 4. «Визначення за картами абсолютної і відносної висоти місцевості» (тема «Літосфера» розділу III «Оболонки Землі»); № 5. «Розв'язування задач на зміну температури повітря й атмосферного тиску з висотою, вологості» (тема «Атмосфера» розділу III); № 6. «Складання графіка зміни температури повітря, діаграм хмарності та опадів, рози вітрів, їх аналіз» (тема «Атмосфера» розділу III); № 7. «Позначення на контурній карті морів, протоку, затоку, островів; річок, озер, водоспадів» (тема «Гідросфера» розділу III); № 8. «Ознайомлення з одним з природних комплексів (ландшафтів) своєї місцевості (яру, річки, лісу, парку тощо), виявлення взаємозв'язків між його компонентами» (тема Природні комплекси» розділу III); № 9. «Позначення на контурній карті кордонів найбільших держав та їх столиць» (тема «Держави світу» розділу IV «Планета людей») [5].

Дослідження № 1. «Аналіз стану повітря у своєму населеному пункті з використанням різних джерел інформації та власних спостережень» (виконується під час опрацювання теми «Атмосфера» розділу III «Оболонки Землі»); № 2. «Дослідити гідрологічні особливості найближчої місцевої водойми та її використання» (тема «Гідросфера» розділу III); № 3. «Розробка міні проекту з утилізації побутових відходів» (тема «Вплив людини на природу» розділу IV «Планета людей») [5].

За новою програмою в 7 класі передбачено виконання 15 практичних робіт, 4 з яких (№ 1, 5, 10, 13) є обов'язковими для оцінювання, і проведення 10 досліджень. Більшість практичних робіт виконується на основі використання різноманітних тематичних карт атласу та контурних карт.

У 7 класі: практична робота № 1. «Аналіз тектонічної, геологічної та фізичної карт світу: виявлення зв'язків між геологічною будовою, тектонічними структурами і формами рельєфу» (виконуються під час опрацювання теми «Головні особливості природи материків» розділу II «Материки»); № 2. «Визначення географічних координат крайніх точок та протяжності материка з півночі на південь та з заходу на схід Африки. Позначення на контурній карті назв основних географічних об'єктів материка» (тема «Африка» розділу II); № 3. «Нанесення об'єктів географічної номенклатури материка на контурну карту» (тема «Австралія та Океанія» розділу II); № 4. «Позначення географічних об'єктів материка на контурній карті» (тема «Південна Америка» розділу II); № 5. «Визначення типів клімату за кліматичними діаграмами» (тема «Південна Америка» розділу II); № 6. «Позначення географічних об'єктів материка на контурній карті» (тема «Антарктида» розділу II); № 7. «Позначення об'єктів географічної номенклатури материка на контурній карті» (тема «Північна Америка» розділу II); № 8. «Складання порівняльної характеристики висотної поясності у різних частинах Кордильєр» (тема «Північна Америка» розділу II); № 9. «Позначення об'єктів географічних номенклатури материка на контурній карті» (тема «Євразія» розділу II); № 10. «Визначення типів клімату у межах помірною кліматичного поясу за допомогою кліматодіаграм» (тема «Євразія» розділу II); № 11. «Порівняльна характеристика ландшафтів у різних секторах однієї природної зони» (тема «Євразія» розділу II); № 12. «Позначення географічних об'єктів та течій Тихого океану на контурній карті» (тема «Тихий океан» розділу III «Океани»); № 13. «Позначення географічних об'єктів і течій Атлантичного океану на контурній карті» (тема «Атлантичний океан» розділу III); № 14. «Складання лоції Індійського океану» (тема «Індійський океан» розділу III); № 15. «Позначення географічних об'єктів Північного Льодовитого океану на контурній карті» (тема «Північний Льодовитий океан» розділу III) [5].

Дослідження № 1. «Сучасні материки і океани – наслідок розходження літосферних плит» (виконується під час опрацювання теми «Материки та океани – великі природні комплекси географічної оболонки» розділу I «Загальні закономірності Землі»); № 2. «Ландшафти у минулому і тепер» (тема «Головні особливості природи материків» розділу II «Материки»); № 3. «Наслідки зміни природи Африки» (тема «Африка» розділу II); № 4.

«Виявлення причин формування ендемічних та реліктових видів тварин та рослин Австралії» (тема «Австралія та Океанія» розділу II); № 5. «Природні уніками Південної Америки» (тема «Південна Америка» розділу II); № 6. «Вплив південної полярної області на природні особливості Землі» (тема «Антарктида» розділу II); № 7. «Розробка та обґрунтування маршруту, що проходить через об'єкти Північної Америки, занесені до Списку природної спадщини ЮНЕСКО» (тема «Північна Америка» розділу II); № 8. «Здійснення уявної подорожі уздовж 50-ї паралелі. Виявлення природних закономірностей за маршрутом слідування, складання карти маршруту з позначенням країн та унікальних природних об'єктів» (тема «Євразія» розділу II); № 9. «Взаємодія Світового океану, атмосфери та суходолу, її наслідки» (тема «Головні особливості природи Світового океану» розділу III «Океани»); № 10. «Причини і наслідки забруднення Землі» (тема «Екологічні проблеми материків та океанів» розділу IV «Природа материків та океанів і людина») [5].

Отже, в новій програмі, що буде впроваджуватися з 2014/15 навчального року, практичні роботи мають більш практичне спрямування, про що свідчать їх назви. Наприклад: «Визначення за картами абсолютної і відносної висоти місцевості»; «Складання графіка зміни температури повітря, діаграм хмарності та опадів, рози вітрів, їх аналіз»; «Визначення... протяжності материка з півночі на південь та з заходу на схід...»; «Визначення типів клімату за кліматичними діаграмами» тощо.

Згідно із Листом Міністерства № 1/9-368 від 24 травня 2013 р. «Про організацію навчально-виховного процесу у 5-х класах загальноосвітніх навчальних закладів і вивчення базових дисциплін в основній школі» [9] та документом «Географія. Інструктивно-методичні рекомендації. Лист Міністерства № 1/9-426 від 01.06.2012 «Щодо інструктивно-методичних рекомендацій із базових дисциплін» [3] у 2013/14 навчальному році основними підручниками, що можуть бути використані при вивченні курсів географії є:

у 6 класі: Географія. 6 кл. Пестушко В.Ю., Уварова Г.Ш. Генеза. 2006 [12]; Загальна географія. 6 кл. Бойко В.М., Міхелі С.В. Педагогічна преса. 2006 [2]; Географія. 6 кл. Скуратович О.Я. та ін. Педагогічна преса. 2006 [13]; Загальна географія. 6 кл. Булава Л.М., Мащенко О.М., Ільченко В.Р. Довкілля-К. 2006; Географія. 6 кл. Кобернік С.Г., Коваленко Р.Р. Навчальна книга. 2006;

у 7 класі: Географія материків і океанів. 7 кл. Бойко В.М., Міхелі С.В. Зодіак-ЕКО. 2007 [1]; Географія материків і океанів. 7 кл. Пестушко В.Ю., Уварова Г.Ш. Генеза. 2007 [11]; Географія материків і океанів. 7 кл. Кобернік С.Г., Коваленко Р.Р. Навчальна книга. 2007 [7].

Аналіз діючих підручників з географії для 6 і 7 класів [1; 2; 7; 11; 12; 13] показав, що в них вміщено практичні роботи. Їх зміст повністю відповідає змісту практичних робіт, визначених чинною навчальною програмою з географії для 5-9 класів загальноосвітніх навчальних закладів [4]. Проте кількість практичних робіт відповідає лише в підручнику С. Коберніка і Р. Коваленка [7] (див. рис. 1). За програмою в 6 класі учні мають виконувати 14 практичних робіт, у 7 класі – 12, а точніше, як уже зазначалось, 17. У підручнику С. Коберніка і Р. Коваленка (7 клас) [7] 17 практичних робіт (див. рис. 1) об'єднано в 12 практичних завдань.

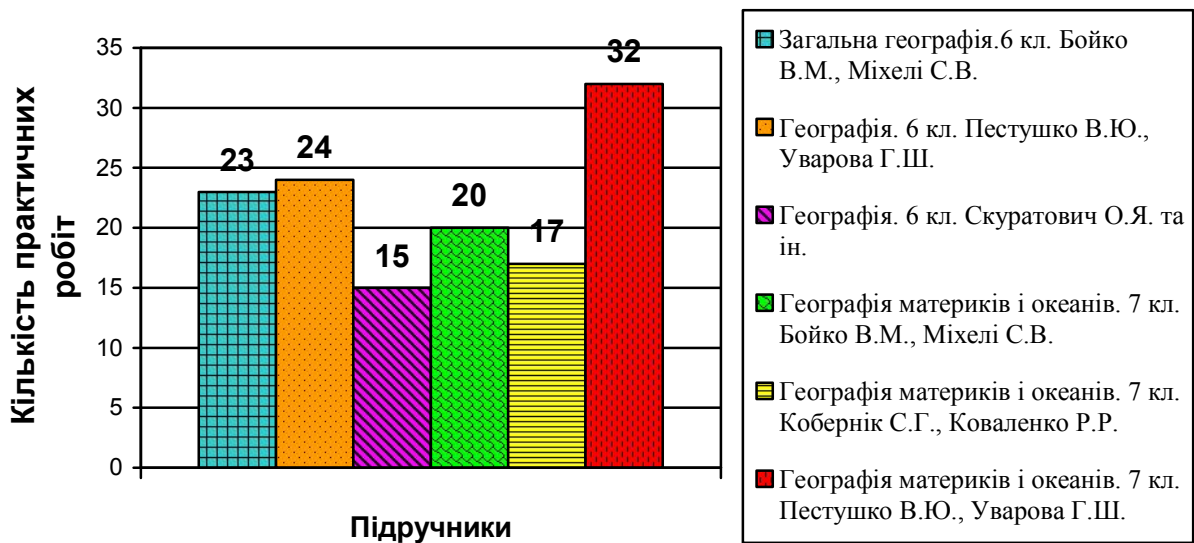

Рис. 1. Кількість практичних робіт у підручниках з географії для 6 і 7 класів

У підручниках В. Пестушко і Г. Уварової для 6 і 7 класів [11; 12] практичні роботи мають нумерацію 14 і 12 відповідно. Та насправді в цих підручниках міститься відповідно 24 і 32 практичні роботи (див. рис. 1). Адже у підручнику для 6 класу [12] практична робота № 6 – «Позначення і підписування на контурній карті найбільших літосферних плит, сейсмічних поясів, вулканів, гір, рівнин» – розподіляється на п'ять практичних робіт: «Позначення на контурній карті найбільших літосферних плит» (с. 76); «Позначення на контурній карті сейсмічних поясів і вулканів» (с. 85); «Позначення на контурній карті найбільших рівнин і плоскогір'їв» (с. 94); «Позначення на контурній карті гір» (с. 98); «Позначення на контурній карті хребтів в океані» (с. 100). Це саме спостерігається і в підручнику для 7 класу [11]. Практична робота № 5 – «Нанесення на контурну карту географічної номенклатури Світового океану» – охоплює 4 практичні роботи (за назвами океанів).

У підручниках О. Скуратовича, Р. Коваленка, Л. Круглик [13] та С. Коберніка і Р. Коваленка [7] практичні роботи розміщено під рубрикою

«Практичні завдання», у підручниках В. Бойка, С. Міхелі [1; 2] та В. Пестушко і Г. Уварової [11; 12] – під рубрикою «Практична робота».

В усіх зазначених підручниках, як і передбачено навчальною програмою, пропонуються навчальні (тренувальні) й підсумкові практичні роботи.

Висновки. Отже, географічні задачі є інструментом реалізації моніторингу навчальних досягнень учнів. Адже за їх допомогою вчитель може визначити рівень навчальних досягнень і компетентність учнів та на основі здобутих даних втрутитися у навчальний процес, щоб підвищити його якість. Однією з умов використання практичних робіт як інструменту реалізації моніторингу навчальних досягнень учнів є проведення після поточного чи тематичного оцінювання «роботи над помилками». Під час цієї «роботи» кожний учень має усвідомити причини виникнення своїх помилок. Адже метою моніторингу навчальних досягнень учнів є виявлення конкретних досягнень учнів з кожного предмета і слідкування за рівнем їх зростання.

Література

1. Бойко В. М. Географія материків і океанів : [підруч. для 7 кл. загальноосвіт. навч. закладів] / В. М. Бойко, С. В. Міхелі. – К : Зодіак-ЕКО, 2007. – 288 с.
2. Бойко В. М. Загальна географія : підруч. для 6 кл. загальноосвіт. навч. закладів / В. М. Бойко, С. В. Міхелі. – К : Пед. преса, 2006. – 272 с.
3. Географія. Інструктивно-методичні рекомендації. Лист Міністерства № 1/9-426 від 01.06.2012 «Щодо інструктивно-методичних рекомендацій із базових дисциплін» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/ua/activity/education/56/general-secondary-education/metodichni-rekomendatsiji/>.
4. Географія. Навчальні програми для 5-9 класів загальноосвітніх навчальних закладів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.mon.gov.ua/ua/activity/education/56/general-secondary-education/educational_programs/1349869429/
5. Географія для 6-9 класів загальноосвітніх навчальних закладів. [Навчальна програма для учнів 6–9 класів загальноосвітніх навчальних закладів] [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.mon.gov.ua/ua/activity/education/56/general-secondary-education/educational_programs/1349869088/.
6. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 р. № 1392 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1392-2011-п>.
7. Кобернік С. Г. Географія материків і океанів : [підруч. для 7 кл. загальноосвіт. навч. закладів] // С. Г. Кобернік, Р. Р. Коваленко. – К. : Навч. кн., 2007. – 272 с.
8. Кобернік С. Г. Методика навчання географії в загальноосвітніх навчальних закладах : [навч.-метод.] посібник / С. Г. Кобернік, Р. Р. Коваленко,

- О. Я. Скуратович ; [за ред. С. Г. Коберніка]. – К. : Навчальна книга, 2005. – 319 с.
9. Лист Міністерства № 1/9-368 від 24.05.2013 «Про організацію навчально-виховного процесу у 5-х класах загальноосвітніх навчальних закладів і вивчення базових дисциплін в основній школі» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/ua//activity/education/56/general-secondary-education/metodichni-rekomendatsiji/>.
10. Національна доктрина розвитку освіти (затверджено Указом Президента України від 17 квітня 2002 року № 347/2002) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/347/2002>.
11. Пестушко В. Ю. Географія материків і океанів : [підруч. для 7 кл. загальноосвіт. навч. закладів] / В. Ю. Пестушко, Г. Ш. Уварова. – К. : Генеза, 2007. – 288 с.
12. Пестушко В. Ю. Загальна географія : [підруч. для 6 кл. загальноосвіт. навч. закладів] / В. Ю. Пестушко, Г. Ш. Уварова. – К. : Генеза, 2006. – 240 с.
13. Скуратович О. Я. Загальна географія : [підруч. для 6 кл. загальноосвіт. навч. закладів] / О. Я. Скуратович, Р. Р. Коваленко, Л. І. Круглик. – К. : Пед. преса, 2006. – 256 с.

Гончаренко О.

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри здоров'я людини, біології, фізичного виховання та фізичної реабілітації Донбаського державного педагогічного університету

Кордонець О.

учитель вищої категорії Райгородоцької ЗОШ-Шст., керівник метод. об'єднання з предмету фізична культура

Гончаренко Г.

пошукувач Донбаського державного педагогічного університету

УДК 373.5.091.33-027.22 : 796

**РІЗНОМАНІТНІСТЬ КОМПЕТЕНТНІСНИХ ПІДХОДІВ У
ПОЗАКЛАСНІЙ РОБОТІ З ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ**

У статті проаналізовані основні підходи при формуванні компетентності особистості молодого людини в процесі позакласної спортивної роботи. Автори статті поняття компетентність розглянули як особистісну характеристику молодого людини, яка повинна повністю реалізувати себе у житті, при цьому володіючи відповідними знаннями, вміннями, навичками, практичним досвідом та загальнолюдською культурою. Розроблений на основі компетентнісного підходу зміст позакласної роботи відкриває значні можливості для формування компетентностей особистості, підвищення якості і ефективності позакласної діяльності.